

Juha Räisänen

Bändiohjauksen starttipaketti

Lasten ja nuorten bändiohjauksen konsepti

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

31.5.2021

Tiivistelmä

Tekijä: Juha Räisänen
Otsikko: Bändiohjauksen starttipaketti
Sivumäärä: 23 sivua + liite opaskirja 45 sivua
Aika: 31.5.2021

Tutkinto: Musiikkipedagogi
Tutkinto-ohjelma: Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto: Soitonopettaja
Ohjaaja: Lehtori Jukka Väisänen
Arviointi: Lehtori Marko Liski

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli koota pedagoginen opas ns. bändiohjauksen konsepti aloittavalle opettajalle, joka hahmottaisi mitä asioita opetuksen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon, jotta osallistumiskynnys olisi sopiva ja harrastaminen palkitsevaa.

Opasmateriaali on kohdistettu kaikille opiskelijoille ja tavoitteena oppaassa on että opetukseen voi osallistua matalalla kynnyksellä ilman aiempaa soittokokemusta ja pääsykokeita. Nuottien tai sointumerkkien tuntemusta ei edellytetä.

Työssä on kaksi osaa. Raporttiosassa selvitän lähteiden avulla mm. eri oppimisympäristöjen, oppimistapojen ja ryhmän vuorovaikutuksen vaikutusta bändiohjaukseen käytännössä sekä vertailen lähdemateriaaleja omiin opetuskokemuksiini. Keskeiseen rooliin lähteissä ja omassa opetuksessani nousi oppilaslähtöisyys, oppijan tarpeet ja motivaatio, sekä palautteen antaminen.

Työni toinen osa on opaskirja, johon on koottu vinkkejä ja harjoitteita samaan paikkaan ja helposti saataville mm. eri soitinten alkeista, musiikin hahmottamisen opettamisesta, erilaisista merkintätavoista ja nuotinluvun alkeista. Käyn opaskirjassa läpi myös soitettavien stemmojen ja sointujen yksinkertaistamisen periaatteen. Oppaan nuottimateriaali on tarkoitettu käytettäväksi tunnilla opetuksen tukena. Opasosa ei ole saatavilla työn liitteenä.

Työstä on ollut itselleni suurta hyötyä opettajana ja toivon sen auttavan uusia opettajia heidän valmistautuessa ohjaamaan bänditunteja.

Avainsanat: bändi, bändisoitto, bändisoitto-opetus, oppiminen, yhtye, pedagogiikka

Abstract

Author: Juha Räisänen
Title: Band management starter pack
Number of Pages: 23 pages + 1 appendices 45 pages
Date: 31 May 2021

Degree: Bachelor of Music Pedagogy
Degree Programme: Music
Specialisation option: Guitar Teacher
Instructor: Jukka Väisänen, MMus
Examiner: Marko Liski, MMus

In my thesis, I have studied the teaching of hobby-based band playing to children and young people. You can participate in teaching at a low threshold without previous playing experience and entrance exams. Knowledge of sheet music or chord marks is not required

The purpose of my work was to compile a pedagogical guide called. the concept of band guidance for the beginning teacher, who would outline what things should be considered in the planning of teaching so that the participation threshold would be appropriate and the pursuit rewarding.

The work has two parts. In the report part, I study e.g., the impact of different learning environments, learning habits, and group interactions on band guidance in practice. Student-centeredness, learner needs and motivation, as well as giving feedback, played a key role.

The second part of my work is a guidebook, which contains tips and exercises in one place and easily accessible e.g., the basics of different instruments, teaching music perception, different notation, and the basics of sheet music. In the guidebook, I also go through the principle of simplifying the stems and chords to be played. The guide's sheet music is intended to be used in class to support teaching.

The work has been of great benefit to me as a teacher and I hope it will help new teachers as they prepare to lead band lessons.

Keywords: band, band playing, band playing instruction, learning, group, pedagogy

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Bändisoiton konsepti	2
3	Tutkimusmenetelmä	4
4	Bändisoiton ja musiikin hahmotus alkeisopetuksessa	5
4.1	Musiikin elementit	5
5	Soittimien rooli alkeisbändissä	9
6	Oppimisympäristöt	10
6.1	Opetuksen suunnittelu	13
7	Monikanavaisuuden huomioiminen bändiohjauksessa	15
8	Vuorovaikutus	17
9	Pohdinta	20
	Lähteet	23
	Liitteet	23

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aiheena on matalankynnyksen bändisoitonopetus lapsille ja nuorille kevyen rytmimusiikin alueella. Pohjaan tutkimukseni omaan yli 20 vuoden kokempohjaani ammattimuusikkona, joista n.15 vuotta olen toiminut erilaisissa opetustehtävissä ammattiopiskelijoiden, peruskouluopiskelijoiden, sekä harrastepohjaisten opiskelijoiden parissa. Opinnäytteeni painopiste on alkeisbändien ryhmäopetuksessa. Pohdinnoissa nojataan konkreettiseen työkokemukseen kentältä vuosien varrella, kollegoiden kanssa pidettyihin kehityskeskusteluihin, julkaistuun opetusmateriaaliin, sekä huomioihin omista pedagogiopinnoista.

Olen työssäni mm. Pohjois-Helsingin Bändikoulussa päässyt osallistumaan koulun yleisen opetussuunnitelman, sekä ainekohtaisen opetussuunnitelman laatimiseen taiteen perusopetuksen edellyttämälle tasolle. Osallistun myös jatkuvaan opetuksen suunnittelun, sisällön ja materiaalin kehitystyöhön, sekä uusien opettajien perehdyttämiseen.

Tarkoituksena olisi, että *työni toimisi pedagogisena oppaana perehdyttäessä bändiohjaukseen ja ryhmäopetukseen lasten- ja nuorten parissa*. Kantavana ideana olisi valmistaa esimerkiksi uudessa työtehtävässä aloittavaa opettajaa avaamalla toimivaksi havaittua toimintamallia oman tekemisen tueksi ja viitteeksi siitä minkälaisiin tilanteisiin olisi hyvä varautua. Olen työssäni bändiohjaajana, instrumenttiopettajana, sekä musiikkipedagogiikan elinikäisenä oppijana huomannut materiaalin sovellettavuuden tarpeen alkeisbändiopetuksen aloitukseen. Ohjattavien lähtötaso on vaihteleva ja yleensä hyvin matala. Ohjauksen muoto on suunnattu harrastemuotoiseksi, jossa konkreettisten ja henkisten tavoitteiden painopiste tulisi määritellä aivan eri tasolle, kuin musiikin ammattilaiseksi tähtävän opetuksen parissa.

Käsitlemme varsinkin yksityisellä puolella tilannetta, jossa oppilaat tulevat harrasteen pariin ilman minkäänlaista seulaa pääsykokeen, tai musikaalisuustestin

muodossa. Oppilaat ovat iältään pääsääntöisesti n. 7–16-vuotiaita eri kulttuuri-taustoista, ja yleensä ihan alkutekijöissä myös oman musiikkisuhteen ja musiikil-lisen ilmaisun kanssa, joiden kehittämällä on merkitystä. Musiikin ammattiope-tuksessa on havaittavissa täydennystä kaipaava aukko sen keskittyessä pääasi-assa ohjaamaan valmistuvia opettajia jo esim. pääsykokeilla testattujen oppilai-den opettamiseen, joille soittimien tuntemus, musiikin hahmotus, -ja merkintäta-vat ovat ennestään tuttuja ja harjoiteltuja. Opetus on valmiiksi tavoitteellista ja voi tähdätä ammattiopintoihin tai niihin valmentautumiseen. Tämä vaikuttaa oleelli-esti myös opetusmateriaalin ja metodeihin, joita tässä tapauksessa on runsaasti saatavilla. Tilanne on kuitenkin aivan toisenlainen bändisoiton alkeiden kohdalla, jolloin omaa instrumenttia ei välttämättä ole vielä löytynyt, eikä bändillä ole yh-teistä kommunikaatiokieltä nuottikuvan tai musiikin terminologian perinteisessä merkityksessä. Musiikin kuuntelukin saattaa olla vielä alkutekijöissään. Silti bän-dissä pitäisi olla heti alusta pitäen *onnistumisia*, jotta oppilaiden into soittamiseen syttyisi ja harrastaminen olisi mielenkiintoista ja palkitsevaa.

Opinnäytetyössäni on kaksi osaa. Raportti-osa, jossa pohdin konseptiani teoreet-tisemmin ympäristön vaikutuksen, sekä pedagogiikan kautta. Selvitän ja pohdin, *mikä merkitys opetuksen monikanavaisuudella ja vuorovaikutuksen huomioimi-sella on vaikutusta omassa työssäni.*

Toinen osa opinnäytteestäni on opaskirja, jossa konsepti tuodaan käytännön ta-solle ohjeiden, harjoitteiden ja nuottiesimerkkien avulla. Tarkoituksena olisi, että aloittava bändisoiton ohjaaja saisi oppaasta vinkkejä työhönsä valmistautumi-seen.

2 Bändisoiton konsepti

”Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteena on oppimi-sen ilon, opiskelumotivaation ja luovan ajattelun edistäminen” (Pe-rusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2018.)

Soittimien alkeiden tuntemuksen ja soittamisen ilon lisäksi, jopa tärkeämmässä roolissa alkusysäyksessä on *ympäristö sekä ryhmä*, jossa oppija on aktiivisena toimijana. Pysyvän musiikkisuhteen kehittäminen, sekä soittamisesta kiinnostuminen vaatii musiikille altistumista ja siitä innostumista. Tämän vuoksi ympäristön on oltava mahdollisimman kannustava, kiinnostava, hyväksyvä, avoin ja inspiroiva, jotta motivaatio soittimien kokeiluun ja sitä kautta into harjoitteluun pääsisi syntymään positiivisten kokemusten kautta. Opetuksen tulisi olla oppilaslähtöistä ja sidoksissa häntä kiinnostaviin ajan ilmiöihin musiikin parissa, jotta hän löytäisi oman tapansa harrastaa, kokea ja luoda musiikkia läpi elämänsä.

Harrastukseen liittyminen, bändiin kuuluminen, hyväksytyksi tuleminen ja vaikuttaminen ovat oppilaan persoonallisuuden kehitykselle tärkeitä. Jokainen meistä haluaa tulla ymmärretyksi ja huomatuksi. Lasten tapauksessa kuitenkin kognitiivisten, -ja vuorovaikutustaitojen ollessa vielä kehitysasteella on tärkeänä pedagogisena määreenä myös niiden harjoittelu. Myönteisessä ympäristössä realistisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen edistää oppimista, sekä vahvistaa vuorovaikutustaitoja.

”Positiivisen palautteen antaminen on ensiarvoisen tärkeää aina. Vielä tärkeämpää se on silloin, jos henkilöllä on oppimisvaikeuksia, eikä onnistumisen kokemuksia ehkä ole tullut kouluaineissa” (Liski 2016).

Ryhmää ei ole ilman vuorovaikutusta ryhmän jäsenten välillä ja tässä tapauksessa yhteismusisointi toimii loistavana oppimisalustana, koska soittaminen itsessään on jo kommunikointia. Oppilaan itseilmaisun, identiteetin rakentuminen ja tätä kautta esimerkiksi itsevarmuuden vahvistuminen ovat tärkeitä pedagogisia päämääriä soittamisen lisäksi. Rohkaiseminen ja kannustaminen luovat luottamusta ja uskoa oppilaan omiin kykyihin jatkaa aloitettua harrastusta ja oppia myös pitkäjänteisyys ja harjoittelun tärkeys bändisoittamisessa.

Käytännön puolella lähestyn asiaa opinnäytteeni opasosassa, jossa käyn läpi eri soittimien perustaitoja. Avaan sointujen ja stemmojen yksinkertaistamisen metodia säestävillä instrumenteilla, jotta kynnyks soittamiseen madaltuisi ja aktiiviseen tekemiseen pääsisi nopeasti kiinni tunneilla. Oppaassa käydään läpi kappaleen sykkeen hahmottaminen, tahtilajit ja perusrhythmiikka, kappaleiden rakenteen hahmottaminen, sekä nuotinluvun alkeet ja muut merkitsemistavat, kuten tabulatuurit kitaralla ja bassolla. Opas sisältää sanallisia ohjeita, kuinka lähestyä aiheiden opettamista, sekä tehtäviä opetuksen tueksi. Oppaan nuottimateriaali on suunniteltu toimivaksi opetuksen havainnollistamiseen, sekä jaettavaksi materiaaliksi oppilaalle.

3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni perustuu yli 15 vuoden kokemukseeni bändiohjaamisesta, sekä instrumenttiopetuksesta eri ikäluokissa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän piirissä. Oppilaat ovat olleet eri ikäisiä ja lähtötasoltaan vaihtelevia. Olen opettanut yksityisellä puolella eri musiikkikouluissa n. 2–5 oppilaan pienryhmiä, sekä keskikokoisissa n. 8-10 oppilaan ryhmiä. Julkisella puolella olen toiminut bändiohjaajana musiikin ammattiopiskelijoille, sekä peruskoulun 7–9 luokan musiikin opettajana. Peruskoulun puolella suurimmat ryhmäkoot ovat olleet n. 25 oppilasta. Olen opettanut myös opettajaparin, sekä avustajan kanssa pariopetukseen. Pohdinnan tukena käytän pedagogikollegoiden kanssa käytyjä kehityskeskusteluja, sekä ammattikirjallisuutta erilaisten opaskirjojen muodossa. Kirjallista tietoa olen hankkinut tutkimalla artikkeleita käsiteltävistä aihepiireistä, sekä syventymällä omiin pedagogia opintoihin liittyvään materiaaliin, keskusteluihin opettajien kanssa ja pidettyjen tuntien materiaaleihin.

4 Bändisoiton ja musiikin hahmotus alkeisopetuksessa

Ilman yhteistä musiikin kirjoitettua kieltä, jonka miellämme nuottien kirjoittamiseksi ja lukemiseksi täytyy opetustakin lähestyä eri kulmasta. Ylös kirjoitetun muistiinpanon sijaan musiikki puretaan ”rakennuspalikoiksi”, jolloin sen elementtejä, lainalaisuuksia ja ilmiöitä on helpompi tutkia ja avata oppilaille.

Käyn seuraavaksi läpi musiikin elementtien hahmottamisen esimerkein. Lähtökohtana kaikissa esimerkeissä on alkeisbändi, jolla ei ole aikaisempaa bändisoittoaustaa. Olen kirjoittanut tekstiin alkeisoppilaiden kysymyksiä erilaisista asioista. Kysymykset kuvaavat millaisia kysymykset voivat olla aivan perustasolla. Kukin kysymyspatteriston jälkeen käyn läpi asioita, miten pedagogi voi käydä asioita läpi oppilaidensa kanssa. Keskeistä on kuunnella oppilaiden kysymyksiä ja oppimisen huolia, ja pyriä auttamaan oppijaa hahmottamaan kysymyksiin liittyviä asioita. Esim. kysymys. ”Kerrataan. Eli soitanko kahdesti saman osan.” Kuvas-taa että sana kerrata tai kertaus edellyttää pohdintaa ja selitystä, mitä kertaaminen tarkoittaa musiikin rakenteiden yhteydessä. Sana ”osa” voi olla myös epäselvä jollekin oppilaalle. Alkeisopetukseen voi tulla myös erityisoppijoita, joille perussanat kuten ”edessä, takana, yhdessä” voivat olla epävarmoja asioita. Tarvit-taessa nämä asiat on syytä selvittää kärsivällisesti .

4.1 Musiikin elementit

Musiikin elementit löytyvät kaikista biiseistä ja tyyllilajeista. Opetuksen havainnoimisen tukena käytetään kuunteluesimerkkejä kappaleista ja opetellaan kuulemaan ja erottelemaan eri bändi-instrumentit kokonaisuudesta. Opetusta on hyvä tehostaa myös visuaalisilla, auditiivisilla ja kinesteettisillä apukeinoilla. Esimerk-

kejä lähestytään mahdollisimman yksinkertaisesti samalla termejä avaten ja käytännössä kokeillen. Palaan monikanavaiseen opetukseen myöhemmässä luvussa 6.3.

Rytmi

Mitä tarkoittaa peruspulssi, syke ja biitti?

Mikä on tempo?

Mikä ihmeen 1/4-osa?

Lyökö sydän rytmissä tai kuuletko rytmiä puheessasi?

Minkä tahtiin tanssitaan?

Mitä rytmiä basso soittaa?

Kuva 1. Oppilaiden kysymyksiä ja pohdintoja rytmistä.

-

Rytmi on elementeistä tärkein ja se korostuu bändiopetuksessa. Rytmimusiikista löytyy tasainen perussyke, johon kappaleen kaikki muu rytmiikka nojaa. Perussykkeen tahtiin me myös tanssimme, taputamme ja poljemme jalkaa. Bändisoi-tossa kaikkien soittajien stemmat eri instrumenteissa pyritään yhdistämään perussykkeeseen; tämä on opetuksen kulmakivi alkeisbändeissä. Mitä paremmin oppilaat sisäistävät perusrytmiikan, sen helpompaa eteneminen on.

Melodia

Laulettua, soitettua vai molempia?

Mitä hyräilet lempikappaleestasi?

Onko melodiassa yksi ääni, vai monta?

Onko melodiassa rytmiä?

Kuva 2. Oppilaiden kysymyksiä ja pohdintoja melodiasta.

Kun lisäämme rytmin päälle sävelkulkuja ja sävelkorkeuksien vaihtelua saamme aikaiseksi melodian. Melodia on kappaleen tunnistettavin osa ja se voi olla laulettua tai soitettua. Rytmimusiikissa melodia on yleensä soitettuna kappaleiden introissa ja instrumentaalimusiikissa, jossa ei esiinny laulua. Laulettun kappaleen sanat mukailevat melodiaa. Hittibiisin kaava pop-musiikissa voidaan leikkisästi ajatella seuraavasti: Nopeasti tunnistettava intron melodia, sekä tarttuva kertosäkeen melodia yhdistettynä merkitykselliseen sanoitukseen, joka herättää tunteita ja jonka sanoman kuulija ymmärtää. Oppilaat myös hahmottavat biisin rakennetta laulun kautta ja tämän vuoksi suosittelen kappaleen harjoittelun aloittamista kertosäkeestä ja aluksi sen melodian laulamista yhdessä koko bändillä.

Harmonia

Duuria vai mollia?

Millä kappaletta säestetään?

Kolmisointu?

Onko näissä soinnuissa jokin järjestys?

Kuva 3. Oppilaiden kysymyksiä ja pohdintoja harmoniasta.

Harmoniolla tarkoitetaan useita yhtäaikaisesti eri sävelkorkeudella soivia ääniä. Harmonia-sana juontaa juurensa kreikan kielen sanasta ἁρμονία ”Yhteen liittäminen”. Rytmimusiikissa sitä ilmentää melodia ja useammasta yhtäaikaisesta säestysäänestä muodostuva sointu. Yksinkertaisin soinnun muoto on kolmisointu, josta löytyy soinnun perusääni, terssi, - ja kvintti-intervallit. Laajemmissa soinnuissa ääniä voi olla enemmän. Kappaleen laulumelodia seuraa usein kolmisoinnun ääniä. Soinnuilla säestetään ja väritetään melodiaa, sekä luodaan tunnelmaa; jännitettä ja sen purkamista.

Rytmimusiikissa esiintyy kaksi harmonian lajia, joita voidaan tutkia ja analysoida. Pop-, ja rockmusiikki on usein tonaalista. Tonaalisessa harmoniassa soinnut suhteutetaan sävellajin perussointuun jännitteisyyden mukaan; levollisesta jännittei-

sempään. Soinnut voivat olla joko toonikatehoisia (sointuasteet I, III, VI), subdominanttitehoisia (sointuasteet II, IV), tai dominanttitehoisia (V, VII). Sointuja yhdistelläänkin usein tietyssä järjestyksessä, joita kutsutaan myös kadensseiksi. Tavallisimpiin sointukadensseihin törmää lukemattomissa kappaleissa. Oppilaiden kanssa tärkein säveltapailun muoto on mielestäni sointuluokkien tunnistaminen; onko kyseessä duuri- vai mollisointu? Sen jälkeen opetellaan tunnistamaan sointuasteet sointujännitteen ja basson liikkeen kautta. Harjoiteltavien kappaleiden sointukierrot toimivat hyvänä esimerkkinä.

Toinen harmonian laji on modaalinen harmonia. Rytmimusiikissa modaalaisia kappaleita esiintyy yleisimmin jazz-musiikissa tai instrumentaalimusiikissa. Modaalissa musiikissa soinnut voidaan järjestää peräkkäin hyvinkin vapaasti, mutta melodian ja sointujen suhde täytyy säilyttää. Melodian asteikko on sidoksissa harmoniaan. Modaalisen musiikin jännitettä voi opetella kuuntelemaan eri asteikoiden ominaisena soundina ja voimme tarkastella asteikoita myös enharmoonisten äänien määränä suhteessa sointuun, jolloin voimme hahmottaa eroa asteikkosoundin levollisuuden ja jännitteisyyden välillä.

Muoto

Mitä osa biisistä jää soimaan päähän?

Siinä on kitarasoolo!

Soita se kummallinen kohta ennen loppua.

Kerrataan? Eli soitanko kahdesti saman osan?

Kuva 5. Oppilaiden kysymyksiä ja pohdintoja muodosta.d

Kappaleet koostuvat erilaisista osista, jotka esiintyä yksin tai ne voivat kertaantua. Kun osat laitetaan johonkin järjestykseen, saadaan kappaleeseen rakenne eli muoto. Kappaleen osien hahmottaminen paperille on ensikosketus musiikin

kieleen eli nuottikirjoitukseen. Biisin rakennenuotin seuraaminen ja sointumerkeistä soittaminen muodostaa tärkeän etapin alkeisbändissä.

Opinnäytetyöni opasosassa käydään läpi rytmiiikan perusteet, rakennenuotti osi-
neen ja kertausmerkintöineen. Oppaassa tutustutaan myös muihin merkintäta-
poihin, sekä käydään läpi nuotinluvun alkeet.

5 Soittimien rooli alkeisbändissä

Käyn bändioppaassani läpi eri bändisoittimien (rummut, basso, kitara, kosketti-
met ja laulu) hahmotusta, äänenmuodostusta, soittoasentoa ja merkintätapoja.
Ks. opinnäytteeni opasosa s.9.

Bändissä kaikilla soittimilla on yhteinen päämäärä; kappaleen säestäminen. Kai-
killa soittimilla on oma stemmansa, joka pyritään lukitsemaan kappaleen perus-
sykkeeseen ja sulauttamaan toisten soittajien osuuksiin. Jokaisella soittimella on
myös oma tunnistettava *soundinsa* ja niiden eroja on hyvä harjoitella kuulemaan.
Melodia tai soinnut soitettuna sähkökitaralla kuulostavat erilaiselta, kuin kosketti-
milla ja bassolla. Soittimien soundieroja voi erotella äänen ominaisvärin mukaan.
*Soivatko äänet korkealla vai matalalla? Onko soundi ohut vai paksu? Onko
soundi pehmeä vai kova?* Oppilaat hahmottavat soundeja myös mielikuvien
avulla.

”Tää virveli kuulostaa ihan sihisevältä käärmeeltä.” Oppilaan kom-
mentti bänditunnilta.

Soittimia yhdistävä tekijä on *dynamiikka*. Oppilaiden kanssa kokeillaan millainen
ero soittimen äänessä on kovalla äänenvoimakkuudella soitettaessa, verrattuna
hiljaa ja kevyellä kosketuksella soitettuun ääneen. Kappaletta treenatessa voi-
daan kokeilla soittaa eri osat eri voimakkuuksilla, jotta niihin saadaan erottu-
vuutta. Miltä kuulostaa sama ääni soitettuna matalalta ja korkealta? Miltä kuulos-
taa sama ääni harvalla rytmillä tai tiheällä rytmillä? Jos kielisoitinta soittaa liian

kovalla kädellä esim. plektralla, voi se puurouttaa soittimen soinnin kokonaan. Dynamiikan vaikutusta käsitellessä on myös tärkeää puhua kuulonsuojauksesta ja korostaa jokaisen bändin soittajan vastuusta toisten kuulosta. Oman soiton lisäksi tulisi kuulla muutkin instrumentit ja myös opetella kuuntelemaan kokonaisuutta.

Soittimien eroja voidaan myös hahmottaa soittimia vaihdellen ja ns. ”soitinkarusellin”¹ pitäminen voi auttaa oppilasta löytämään oman lempisoittimensa. Soittimen vaihtaminen myös inspiroi ja voi olla avain onnistumiseen. Sama stemma mikä ei onnistu bassolla onkin oppilaalle luontaisempaa soittaa aluksi koskettimilla. Soitintenvaihto myös rytmittää hyvin tuntia ja tuo tarvittavaa vaihtelua, mikäli ohjattavassa ryhmässä esiintyy levottomuutta tai keskittymisvaikeuksia.

”Kun ryhmissä on paljon keskittymisvaikeuksia vetäjällä on oltava selkeä ja jäsenelty käsitys tunnin kulusta ja treeni on pidettävä vaihtelevana esim. soittimia vaihdellen.” (Liski 2016, 14).

6 Oppimisympäristöt

Onnistumisen kokemukset toimivissa ympäristöissä ja erilaisissa oppimistilanteissa innostavat oppilasta oman osaamisensa kehittämiseen. Yhtyesoitossa oppimisympäristöillä on tärkeä merkitys, koska harrasteen mielekkyys ja sitä kautta jatkuvuus riippuu myös opetustilan ja kaluston toimivuudesta, bändikavereista ja heidän keskinäisistä suhteista, sekä oppilaan tarpeista ja motivaatiosta. Oppilaat leimautuvat myös opettajaan ja hänen esimerkkiinsä vahvasti ja opettajalla onkin suurin vastuu kokonaisuuden toimivuudesta. Varsinkin lapsilla harrasteen ohjaaja tai opettaja voi olla koulun lisäksi ensimmäinen kodin ulkopuolinen säännöllinen aikuiskontakti. *Luottamusta* opettajan ja oppilaan välillä tulee rakentaa ja kehittää koko ajan, sekä opettajan on luotava aktiivinen keskusteluyhteys kodin ja harrasteen välille. Haastavat tilanteet tunteilla näyttäytyvät usein kotona eri

¹ Soitinkarusellilla tarkoitetaan...

tavoin kuin opetustunneilla ja oppilaita onkin kuunneltava herkällä korvalla ja pyrkiä reagoimaan ongelmiin nopeasti.

”Oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden, sekä sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa oppiminen tapahtuu” Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallitus

Oppimisympäristö käsitteenä vakiintui Suomessa 1990-luvun alkupuolella, jolloin myös ajatus elinikäisestä oppimisesta vahvistui. Kehitystyössä painotettiin oman tekemisen kautta syntyvää oppimista ja aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista. Kehitystyön tuloksena oppimisen ympäristö laajentui myös oppilaitosten ulkopuolelle. Tämä mahdollistaa oppimisympäristön tarkastelun eri ympäristöjen kokonaisuutena.

- 1) *Fyysinen ympäristö* tarkoittaa tilaa, jossa opetus tapahtuu, sekä välineitä, joiden avulla työskennellään.

Tila voi olla esim. bändiluokka tai oma huone kotona, jossa harjoittelu tapahtuu. Välineistö tässä tapauksessa ovat mm. soittimet ja muu musiikkikalusto. Haasteena opettajalle voi olla vaihtuva luokkatila, sekä vaihtuva välineistö tai viihtyisyys. Esimerkiksi liitutaulun, videotykin tai muun audiovisuaalisen apuvälineen puute täytyy ottaa huomioon tai oppilaiden ryhmäkoko suhteessa soitettavien instrumenttien määrään.

- 2) *Psyykkinen ympäristö* sisältää kognitiivisen ympäristön, eli oppimisen kohteina olevan tiedon ja taidot. Motivaatio ja tunteet kuuluvat emotionaaliseen ympäristöön, joka on toinen puoli psyykkisestä oppimisympäristöstä.

Soittamisen harjoittelun ja harrastuksen jatkumisen kannalta motivaatio on oleellinen tekijä. Tämän vuoksi onnistumisen tunteen kokeminen alkumetreillä on keskiössä oppilaan ”soittamisen ilon” heräämisen kannalta; soittaminen on myös tunteen siirtoa ja kommunikointia. Palautteen antaminen kannattaa suunnata positiivisuuden kautta ja kannustaen, ei virheitä korostaen ja epävarmuustekijöitä vahvistaen.

- 3) *Sosiaalinen oppimisympäristö* käsittää kaikki oppimistilanteessa olevat ihmiset, sekä heidän välillään tapahtuvan vuorovaikutuksen.

Bändiohjauksessa ensivaikutelma on tärkeä, kun oppilaat kohdataan. Sääntöjen sopiminen yhdessä on tärkeää, jotta opetustilanne ja auktoriteetti säilyy opettajan käsissä. Rajat tuovat turvaa, sekä luottamusta lapsille ja nuorille myös opetustilanteessa. Esim. Milloin soitinta soitetaan? Miten kaverille puhutaan? Millaiset yhteiset pelisäännöt on sovittu? Erilaisiin ryhmäytymisen tapoihin löytyy paljon valmiita ohjeita ja niistä on hyvä koostaa itselle jonkinlainen koonti vaihteleviin tilanteisiin. Alkeisbändiryhmät ovat yleensä iältään vielä sen verran nuoria, että he treenaavat samalla myös käyttäytymisen ja vuorovaikuttamisen normeja, joiden ohjaamisessa opettajalla on tässäkin tapauksessa kasvattajana vastuu. Kielteinen suhde opitaan sosiaalisesta ympäristöstä.

- 4) *Digitaalinen ja virtuaalinen oppimisympäristö*

”Virtuaaliset oppimisympäristöt ovat digitaalisia ympäristöjä, jotka eivät vaadi opiskelijan fyysistä läsnäoloa. Ne voidaan nähdä oppimisen tiloina, jotka simuloivat autenttista tilannetta digitaalisesti ja joissa opiskelija voi yhdistää teoretietoa käytännön tekemiseen, palaten materiaaliin rajattomasti, tarpeen mukaan.” (Virtanen 2018.)

Teknologian kehitys ja sen myötä opetuksen digitalisoituminen erilaisten mobiililaitteiden, ohjelmien ja verkko-oppimisympäristöjen kautta mahdollistaa myös uusia työkaluja bändiopetukseen. Esimerkiksi opetusvideon näyttäminen tunnilla lisää opetuksen vaikuttavuutta ja voi toimia myös rauhoittavana tekijänä tunnin aluksi. Lisäksi etuna on, että oppilas voi palata harjoiteltavaan materiaaliin, milloin vain ilman opettajan läsnäoloa tai ohjausta. Videon lisäksi muu opetusta havainnoiva materiaali löytyy yleensä samasta lähteestä ja voi olla integroituna videoon.

”Oppimista voi tapahtua koulurakennuksessa, koulun käytävillä, pihalla ja vapaa-ajalla eli missä tahansa ja milloin tahansa joko fyysisissä tai virtuaaliympäristöissä (Kay, Greenhill & Saltrick 2014; Kumpulainen ym. 2011.)

6.1 Opetuksen suunnittelu

”Opetuksen suunnittelu perustuu asetettuihin osaamistavoitteisiin. Se, millaista osaamis-ta oppimisprosessin avulla synnytetään, on perustana sekä sisältöjen valinnalle että niille pedagogisten lähestymistapojen ja menetelmien valinnalle, joilla sisältöä opitaan.” (Aksovaara, Maunonen, Eskelinen, 2013).

Opetuksen laatu vaikuttaa oppimisen tehokkuuteen ja oppimisen vaikuttavia tekijöitä on useita. Opetuksen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon oppilaiden tausta, kiinnostuksen kohteet ja motivaatio. Jos oppilaalla on aikaisempaa soittokokemusta, tulee se huomioida, jotta tekemisessä olisi sopivasti haastetta taitoihin nähden mielenkiinnon ylläpitämiseksi.

Oppimistavoitteet tulee aluksi pitää tarpeeksi *yksinkertaisina* ja helposti saavutettavissa. Bändikerhon ohjauksessa ei aina ole selkeätä kultaista päämäärää ja oppilaiden osaamisen taso voi olla vaihtelevaa, jonka johdosta tavoitteet voivat olla erilaisia.

Jokin yhteinen päämäärä on hyvä määrittää oppilaiden kanssa ja yleensä siinä auttaa edustamasi koulun opetussuunnitelma. Tulevat konsertit ja esiintymiset ovat parhaita yhteisen tavoitteen kohteita ja ne toimivat motivaattoreina oppilaille. Tällöin tavoitteena ovat esitettävät kappaleet ja siihen vaadittavat taidot. Toisena lähtökohtana voisi ajatella harrasteen tukevan esimerkiksi musiikin kouluopetusta, eli tavoitteena olisi myös vahvistaa jo opittuja tietoja, sekä syventää osaamista. Tällöin oppilaiden yhteisiksi tavoitteiksi voidaan nostaa esimerkiksi kappaleten rakenteiden tunnistaminen, 1/4-osa pulssin hahmottaminen, eri bändisoittimien tunnistaminen äänitteeltä ja beat-kompin soittaminen rummuilla. Pienten tavoitteiden määrittely auttaa myös opettajaa hahmottamaan oppilaiden etene- mistä, joka voi alkeisbändillä olla hyvinkin hidasta.

Oppilaslähtöisyys tulisi pitää mielessä suunniteltaessa bändin ohjelmistoa. Mitä enemmän oppilaat pitävät treenattavasta materiaalista ja kokevat osallistuneensa sen valintaan, sitä suuremmalla todennäköisyydellä he myös harjoittelevat oma-aloitteisesti myös bändiluokan ulkopuolella. Kappalevalinnat ja niihin liittyvät makuasiat ja mielipiteet ovat myös hyviä keskusteluaiheita bändin kesken. Oppilaat harjoittelevat samalla ilmaisemaan omaa mielipidettänsä ja kommunikoimaan toisten kanssa, jotta päästäisiin koko bändiä tyydyttävään kompromissiin.

Alkeisbändissä oppilaan soitinvalinta ei välttämättä ole vielä selvillä. Kiinnostuksen kohteet saattavat vaihdella ja usein ollaankin tilanteessa, jossa koko bändi haluaisi soittaa kappaleen esimerkiksi rummuilla. Tähän kannattaa vastata kiertämällä soittimia. Oppilas voi soittaa eri kappaleissa eri instrumentteja, jolloin etuna on, että bändin jäsenet saavat tuntumaa eri soitinten eroihin ja vaadittaviin taitoihin. Käsittelin saman metodin vaikutusta keskittymisvaikeuksien hallintaan luvussa 5. Vaihtelu vastaa kiinnostuksen kohteeseen ja auttaa hahmottamaan bändisoittoa laajemmin. Soittimiin voi myös jakaa useampia soittajia alussa. Koskettimet voidaan esimerkiksi jakaa kahteen osaan missä toinen oppilas soittaa basson kanssa matalalta sointujen perusääniä ja toinen sointuja tai säestävää melodiaa. Rumpukomppeja voi myös jakaa rumpusetin ja muiden lyömäsoitinten kesken esimerkiksi bassorummun ja virvelin peruskomppi yhdelle ja siihen liittyvä hi-hatin rytmikuvio toiselle.

Suunnittelun keskiössä on siis myös luokkatilan mahdollisuudet, käytettävät soittimet ja tarvittavat havainnollistamisen apuvälineet. Laitteistojen toimivuus ja soitinten riittävä määrä ryhmäkoon mukaan on varmistettava. Selkeät muistiinpanot kappaleista voivat olla opettajana joko valmiina tai vaihtoehtoisesti niitä tehdään yhdessä oppilaiden kanssa. Muistiinpanojen pitää vastata kappaleen soitettavaa versiota, jotta oppilaille on selkeää, missä kohdassa kappaletta ollaan. On hyvä myös varautua etukäteen siihen, millä välineillä opetusta havainnoidaan. Onko käytössä taulua tai videotykkiä? Mistä lähteestä kappaleet kuunnellaan?

Soittamisen opettelu tapahtuu alussa pitkälti matkimisen ja näytettyä esimerkkiä seuraten. Opettajan tulisi osata treenattavat kappaleet kaikilla ohjattavilla instrumenteilla, jotta hän voi näyttää oppilaalle soitettavan stemman ”kädestä pitäen”. Opetettavista bändisoittimista tulee hallita alkeet. Käyn läpi eri soitinten perustaitoja opinnäytteen opasosassa.

Opetusmenetelmien avulla kehitetään myös ongelmanratkaisun taitoa ja yhteistyö-, sekä vuorovaikutustaitoja. Menetelmien avulla opetellaan myös oppimistaitoja ja siksi niillä ja työtavoilla on merkitystä.

”Perinteisen kasvatustieteen näkökulmasta opettamiseen vaikuttavat keskeisimmin oppilaan tausta, motivaatio, kognitiiviset taidot, opetukselliset työtavat, oppimistavoitteet ja tehtävien sisältö.” (Haapsalo, Erämies 2017)

7 Monikanavaisuuden huomioiminen bändiohjauksessa

”Monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen suunnittelussa keskiössä on oppija. Oppimisympäristön rakentamisessa tulisi huomioida erilaisten oppijoiden tarpeet sekä mahdollistaa monikanavaisuus oppimistilanteessa.” (Cisco Systems, päivämätön.)

Aksovaara- Maunonen ja Eskelinen (vuosi) kiteyttävät artikkelissaan *Oppimisen iloa tukeva oppimisympäristö* musiikin olevan ennen kaikkea kuuloon perustuva kokemus. Soittamisen opettamisessa voidaan silti hyödyntää muitakin aisteja ja tätä kautta auttaa oppilasta hahmottamaan paremmin opetettava asia. Usean aistin käytön synnyttävän nopeasti pysyvän muistijäljen. Soittaessa käytössä on kuuloaistin lisäksi myös näköaisti, sekä tuntoaisti. Parhaat tulokset saavutetaankin huomioimalla yksilön eri oppimistavat, jolloin he pääsevät hyödyntämään

omia vahvuuksiaan. Aistikanavat voidaan eritellä osiin, joista käyn läpi seuraavaksi tärkeimmät käytännön esimerkein.

1) *Auditiivinen* eli kuulohavaintoon perustuva oppiminen

Kuulokuva opeteltavasta kappaleesta tai opettajan, sekä bändikaverien esimerkki laulamalla hahmottaa paremmin kokonaisuuden, jos nuottikuvan tai muistiinpanojen lukeminen on vielä vierasta. Rytmien *sanallistaminen* auttaa hahmottamaan nuottikuvaa tai haastavampia kohtia kappaleesta. Oppilaissa esiintyy myös eroja, kuinka nopeasti he pystyvät soittamaan korvakuulon avulla; joillekin on luontaisempaa soittaa ilman muistiinpanoja. Jos oppilas opettelee stemmansa melodiaa, voi opettaja tukea häntä laulamalla samaa melodiaa.

2) Visuaalinen eli näköhavaintoon perustuva oppiminen

Käytetään nuottikuvaa, jossa biisin rakenne on kirjoitettu ylös selkeästi. Sointumerkit, tabulatuurit ja kuvat koskettimestosta ovat tärkeitä apuvälineitä, koska alkeisbändeissä harvoin on nuotinlukutaitoa. Hahmottamista voi helpottaa *värein* esimerkiksi merkitsemällä koskettimiin vesiliukoisella tussilla biisissä soitettavien sointujen perusäänet eri väreillä. Biisin eri osia voi myös värittää nuotista. Opettajan on syytä olla avoin myös oppilaiden omille äänten merkintäratkaisuille.

3) Kinesteettinen eli kehon liikkeeseen ja kosketukseen perustuva oppiminen

Kinesteettiseen oppimiseen liittyy esim. rytmien hahmottaminen kehon liikkeen avulla esimerkiksi polkemalla jalkaa tai liikkumalla soittaessa musiikin tahtiin. Peruspulssin seuraamista voi helpottaa oppilaalle taputtamalla häntä olkapäähän soiton aikana. Rytmien taputtaminen, pöytärummutus ja body percussion -treenit ovat oivia apuvälineitä hahmotuksessa jo ennen varsinaisiin soittimiin koskettamista. Laulajien tai soittajien tanssikoreografiat voivat helpottaa myös. Laulettavan tekstin kirjoittaminen käsin ylös helpottaa sen omaksumista ja muistamista.

8 Vuorovaikutus

Johonkin liittyminen, kuuluminen, hyväksytyksi tuleminen ja vaikuttaminen ovat yksilön persoonallisuuden kehitykselle tärkeitä. Tämä perustuu terveen ihmisen tarpeelle muodostaa sosiaalisia suhteita. Sosiaaliset suhteet perustuvat vuorovaikutukseen, ja etenkin bändiympäristössä vuorovaikutustaitojen harjoittelulla on huomattavan suuri merkitys. Käyn seuraavaksi läpi ryhmän perusteita ja käytännön esimerkin, miten ne toimivat omassa opetustyössäni.

- 1) *Mikä on ryhmä?* Työssäni ryhmä tarkoittaa joukkoa ihmisiä, joilla on yhteinen tavoite.
- 2) *Mitä ovat ryhmäsuhteet?* Työssäni bändin johtajana toteutuu monenlaisia ryhmäsuhteita. Näitä ovat mm. rooli-, normi-, valta-, kommunikaatio ja tunnesuhteet.
- 3) *Mitä on ryhmädynamiikka?* Työssäni ryhmädynamiikka on keskeistä. Ryhmädynamiikka on vuorovaikutusta ryhmän jäsenten välillä, johon sisältyy ryhmätilanteet ja jäsenten erilaiset tulkinnat ko. tilanteista, sekä vaihtuvat ryhmäsuhteet. Ryhmän jäsenet tiedostavat jäsenyytensä, ja sen keitä muita ryhmään mahdollisesti kuuluu.
- 4) *Mikä on ryhmän perustehtävä?* Ryhmän perustehtävällä tarkoitetaan sitä, miksi ryhmä on alun perin muodostunut ja mitä tavoitteita se pyrkii täyttämään. Esimerkiksi bändin perustehtävä on yhteissoiton oppiminen. Ryhmän perustehtävä vaikuttaa siihen, millaista vuorovaikutus ryhmän sisällä on. Sovittujen sääntöjen ja normien avulla ryhmä yhdenmukaistaa ja arvioi jäsentensä toimintaa.

5) *Millainen on hyvä ryhmä?* Hyvä ryhmä on avoin, sekä sisään-, että ulospäin. Hyvään ryhmään on helppo liittyä. Roolit ovat väljiä ja ilmapiiri on kannustava ja hyväksyvä. Ryhmässä vallitsee selkeät tavoitteet, tehtävät ja vastuunjako ja ryhmässä on hyvä luottamus omaan, sekä muiden jäsenten toimintaan. Yhteistyö, vuorovaikutus ja viestintä on joustavaa ryhmän sisällä, sekä myös ulospäin. Ryhmällä on vastuullinen vetäjä, joka myös ymmärtää omat rajansa. Hyvän ryhmän tuntomerkkejä ovat esimerkiksi sitoutuminen, jolloin ongelmia työstetään, kunnes ne ratkeavat. Diversiteetti tarkoittaa, että ryhmät ovat monimuotoisia sukupuolen, kulttuurin, iän, kokemusten ja osaamisen suhteen. Ryhmän rakenne on toimiva, kun jäsenet tietävät tehtäviensä rajat ja riippuvuussuhteet. He tietävät, miten ryhmän rakennetta ja toimintatapoja voi muuttaa.

Millainen on hyvä ryhmänohjaaja? Hyvällä ryhmänohjaajalla on monia hyviä ominaisuuksia. Hyvä ryhmänohjaaja:

- Tiedostaa oman roolinsa sekä oman toimintansa vaikutuksen muihin.
- Omaa kyvyn antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta ja kritiikkiä.
- Kannustaa riskinottoon ilman nolatuksi tulemisen riskiä.
- Kykenee käsittelemään omia ja muiden tunteita.
- Pystyy puuttumaan ongelmiin ja mahdollisuuksiin tarvittaessa.
- Pystyy suunnittelemaan ja toteuttamaan selkeitä esityksiä.
- Suhtautuu ryhmän tarpeisiin joustavasti ja sopeutuvasti.
- On kärsivällinen ja kykenee rytmittämään oman toiminnan ryhmän kehitystason mukaan.
- Omaa hyvät viestintätaidot.
- Pystyy arvioimaan ryhmän toimintaa ja kehitystasoa
- Omaa kärsivällisyyttä erilaisten konfliktien ilmetessä ja niiden purkamisessa.

- Hyvän ryhmän jäsenet pystyvät nostamaan yhteiset tarpeet omien tarpeidensa edelle.

Käytän esimerkkinä yhtä ohjaamaani bändiä Pohjois-Helsingin Bändikoulussa. Ryhmän perustehtävä on treenata bändisoittoa, saada uusia kokemuksia harrasteesta, sekä harjoitella vuorovaikutustaitoja ja kehittää henkilökohtaista suhdetta musiikkiin.

Ryhmän sääntöinä toimivat koulun asettamat normaalit käyttäytymissäännöt. Toiminnan tasolla vallitsevana sääntönä on oppilaslähtöisyys harjoiteltavan materiaalin suhteen, sekä oppilaan oma vastuu instrumentistaan ja harjoittelusta.

Ryhmään luo turvallisuutta vakiintuneet toimintamallit, sekä jäsenien sitoutuminen yhteiseen tavoitteeseen. Esimerkiksi tuleva keikka tai konsertti. Ryhmän ilmapiiri on kannustava ja sopivalla tavalla myös kriittinen. Ongelmien ilmetessä soittokaveria tuetaan, mutta myös positiivisen ryhmäpaineen kautta vaaditaan työstämään niitä ryhmän ulkopuolisella ns. omalla ajalla. Tässä tapauksessa pääpaino on omassa instrumentissa: esim. oma stemma, sovituksellinen idea tai jokin biisireferenssi bändisoundin kehittämiseksi.

Ryhmän ohjaaja pyrkii ensisijaisesti *tekemään itsestään tarpeettoman* eli kannustaa ryhmän jäseniä *itsenäiseen* toimintaan kommunikoinnissa ja treenaamisessa. Ohjaaja puuttuu tilanteeseen vain, jos hänen asiantuntemustaan tarvitaan avuksi ongelmatilanteessa tai instrumenttikohtaisessa ohjauksessa. Rakentavan palautteen antamisen esimerkki on myös ohjaajan vastuulla, sekä kannustaminen ja inspiraation lähteiden syöttäminen ryhmän jäsenille.

Ohjaaja on myös ryhmän jäsen ja hänen osaamisensa heijastuu ryhmän tavoitteiden saavuttamiseen, sekä yleiseen ilmapiiriin yhteisen harjoittelujakson aikana. Parhaimmillaan ohjattavien toimintaa kuplii luovasti ja ryhmä ruokkii itseään uusilla ideoilla ja sen jäsenet seuraavat toistensa tekemisiä; pystyen myös ottamaan palautetta vastaan ja antamaan sitä.

Jos ohjaus ei toimi, se näkyy oppilaiden käytöksessä ja tällöin ryhmän toiminta vaarantuu. Esim. huonosti annettu negatiivinen palaute ilman rakentavaa sävyä tai positiivista puolta, voi keikauttaa venettä pahastikin. Ohjaajan täytyy löytää uusia tulokulmia konfliktien sattuessa ja kehittyä itsekin toiminnan mukana. Omat virhearvioinnit täytyy myös tunnustaa ja pyrkiä korjaamaan mahdollisimman pian ryhmän eheyden ja tätä kautta sen tavoitellun kannustavan ilmapiirin säilymisen kannalta.

Ryhmä koostui 12–15 v. nuorista, joilla on motivaatiota treenata ryhmän osamista esitettävän musiikkityylin saralla. Konflikteina ovat olleet oppilaiden keskinäiset panostuserot kotitreenaamiseen ja yhdessä vaiheessa muutaman jäsenen jatkuva myöhästely. Ongelmatilanteista on selvitty yli hyvien keskusteluyhteyksien ansioista, joissa korostuu ohjaajan vastuu.

Ohjaajan haasteet ovat olleet palautteen annossa, sekä *omien mielipiteiden ja mieltymyksien taka-alalla pitämisessä*. Parhaana palkintona koko ryhmällä ovat toimineet onnistuneet keikat, sekä etenkin ohjaajan omasta näkökulmasta katsottuna uusien artistien ja biisien löytyminen oppilaiden kautta. Tällöin omaakin suhdetta musiikkiin pystyy päivittämään.

9 Pohdinta

Opinnäytetyöni on kaksiosainen. Siinä on tämä käsillä oleva raporttiosa sekä liitteessä 1 oleva Alkeisbändisoiton opas. Työni tarkoituksena oli koota pedagoginen opas, joka toimisi tukena opettajalle matalan kynnyksen bändiohjauksen aloittamiselle lasten ja nuorten parissa. Ideana oli, että opetukseen suunnitteluun ja toteutukseen tarvittava materiaali löytyisi samasta paikasta ja olisi helposti saatavilla oman tekemisen tueksi. Lisäksi selvitin tässä työn raporttiosassa oppilaslähtöisyyden, ympäristön, sekä erilaisten oppimistapojen teoreettista pohjaa ja

vaikutusta opetukseen käytännössä. Opas-, sekä raporttiosa yhdessä kuvaavat yhdessä sitä, mitä asioita opettajan tulee ottaa huomioon bändiohjauksessa – varsinkin jos hänellä ei ole aiempaa käytännön kokemusta lasten ja nuorten bändiohjauksesta.

Opinnäytetyöprosessin teoriaosan kirjoittaminen vahvisti pitkää työelämäkokemustani, jonka mukaan opettajan tärkeimmäksi tehtäväksi nousee sopivien olosuhteiden luominen, jotta oppilaat kokisivat onnistumisen tunteen henkilökohtaisella tasolla ja ryhmässä. Oppilaita tulee auttaa kokemaan soittamisen riemu ensimmäisen bändisoittokokemuksen kautta. Tämä onnistuu osallistumisen kynnystä madaltamalla, kannustamalla ja oppilaiden toiveita kuuntelemalla. *Elämyksellinen kokemus*, jossa tekeminen on mielekästä yhdessä mukavien kavereiden kanssa antaa varmasti kipinän soittoharrastuksen jatkamiselle.

Työssäni olen kokenut haasteelliseksi oppilaiden pitkäjänteisyyden alenemisen; tietoa on nykyisin nopeasti saatavilla ja tuloksia odotetaan nopeasti. Jos tekeminen vaatii hieman enemmän ponnistelua, on kiusauksena antaa nopeasti periksi. Havaitsin, että palautteen antaminen on tässä kohtaa avainasemassa. Pohdin asiaa seuraavien kysymysten kautta:

”Miten kannustaa ryhmää korostamatta liikaa yksilön tekemistä tunnilla?”

Aloittelevat soittajat ja varsinkin lapset kokevat ja kuulevat oman ja bändinsä jäsenten soiton hyvin eri tavalla, kuin ammattimuusikko. Se mikä musiikin ammattilaisesta kuulostaa menevän hädin tuskin tunnistettavasti, voi lapsille näyttäytyä upeana. Jos bändi onnistuu soittamaan esim. kertosaäkeen yhdessä aloittaen ja lopettaen oikeassa kohtaa, annetaan tästä positiivista palautetta. Jos havaitaan, että yksittäinen soittaja ei heti onnistu tekemisessään, niin hänen virhettään, esim. väärää ääntä soittimessa, ei pidä nostaa esille koko bändin edessä, vaan ”siivotaan” musiikin yksityiskohtia pikkuhiljaa pois, kärsivällisesti kannustaen.

”Kuinka antaa yksilölle motivoiva ja kannustava palaute tunnilla?”

Palautetta annetaan positiivisuuden kautta. Esimerkiksi oppilaan soittovirhettä korjatessa huomioidaan ensin asia, jossa hän onnistui. ”Sinulla on hyvä soundi bassossa, mutta tarkistetaan vielä se toisen äänen rytmi ja paikka otelaudalla.” Tämän jälkeen oppilaalle näytetään selkeästi, mitä korjata ja miten. Oppilaalle kannattaa antaa myös aikaa omaksua muutos, ja mikäli virhe ei korjaannu, siihen palataan myöhemmin eri kulmasta.

Bändisoiton opetusta tulisi kehittää edelleen jäsentämällä pedaogisia näkökulmia käytännön tasolle. Musiikkipedagogien koulutuksessa käydään läpi kattavasti opetuksen teoriapohjaa, mutta jos harjoittelua on vain rajatusti, käytännön kokemukset voivat jäädä ohueksi. Valmistuvalle opettajalle voisi olla paikallaan toimia esim. koko lukukauden opettajaparina, kokeneen opettajan apuna lasten bändiryhmän ohjauksessa, jotta hän saisi kuvan millaista työ on ja mitä sen valmistelu vaati. Tällöin hän voisi monitoroida omaa tekemistään pidemmän jakson ajan ja saisi realistista palautetta ja ohjausta, joka madaltaisi työllistymisen kynnyksiä. Tämä on toki myös resurssikysymys, mutta murto-osa valmistuvista pedagogeista päätyy opettamaan ammattiopiskelijatasoisia aikuisia oppilaita ja vielä harvemmin suoraan valmistuttuaan. Opettajan työllistymisen ja työssäjaksamisen kannaltakin olisi järkevää valmistella häntä huomioimaan oppilaiden taitotaso ja se ikäjakauma, mihin hän erittäin todennäköisesti työllistyy ensikädessä törmää.

Lähteet

Aksovaara – Maunonen, S. Eskelinen, I. Vuosi. Oppimisen iloa tukeva oppimisympäristö. Jyväskylä: Jyväskylän Amk.

Cisco Systems. Päiväämätön. Multimodal learning through media: What the research says.

Kay, K., Greenhill, V. T. & Saltrick, S. 2014. 21st Century Learning Environments. http://www.p21.org/storage/documents/le_white_paper-1.pdf Luettu 15.3.2021.

Haapsalo, M. Erämies, S. 2017. Erilaiset oppimiskäsitykset. Peda.net. <https://peda.net/jyu/okl/ko/ktkp010-biologia/eo>

Kumpulainen 2011 lähdemerkintä puuttuu ks sivu 13 tekstiviite ”kumpulainen”

Liski, J. 2016. Tsiu-tsi-diusta, pyrpylöistä pam-pamiin. Opinnäytetyö, Metropolia Amk.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallitus

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2018, Opetushallitus

Virtanen. 2018. Virtuaaliset oppimisympäristöt osana opetuksen digitalisaatiota. Metropolia Amk.

Liitteet

Bändiohjauksen starttipaketti – Ohjeita ja harjoituksia ensimmäisille bänditunneille

